

tankemetod. Som pensionerad arkivchef är han ännu produktiv, och editionen skall läsas jämsides med andra verk av honom, t.ex. en uppsats om freden i Thorn 1466 i *Zeitschrift für Ostforschung* 19, 1970, och »Die Amtsgewalt von Papst und Kaiser und die Ostmission besonders in der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts«, *Marburger Ostforschung* 31, 1971. Kännetecknande för Weises behandling av sitt tema är, att han genomgående gör processen kort i de aktuella stridsfrågorna och snabbt avgör sig för vem som har rätt och vem som har fel i 1400-talspolemiken. Den teologisk-filosofiska och kyrkorättsliga argumentationen till försvar för Tyska Ordens rätt till Preussen har hans öppna stöd, dess riktighet betraktas som ställd utom allt tvivel, medan den polska argumenteringen avvisas med ungefär samma argument som de av 1400-talspolemikerna använda synpunkterna. Förf. visar sig i själva verket starkt knuten till en viss kyrkorättslig skola, som karakteriseras av sitt på sätt och vis ohistoriska, positivrättsliga betraktelsesätt. Kyrkorättens system får i denna skola något av »The Perennial Philosophy« över sig. Weise går i denna tradition och avskär sig således från möjligheten att iakttaga en rättslig förändring, som kunde ha avlästs på källor som representerar olika rättssystem. De ederade dokumenten ur den tysk-polska polemiken hade utmärkt kunnat ge stoff åt jämförande rättshistoriska studier, särskilt om den polska ståndpunkten fördjupats lika långt som den tyska. Men detta har legat långt från Weises intressen. Den kunniga och mönstergilla editionen av de tyska traktaterna presenteras således med så mycket av polemisk spets mot Wladimiri, att man nästan kunde tala om polemikens fortsättning efter 550 år. Försöken att i inledningen samla de bärande elementen i den tyska argumentationen mot Polen är tafatta och övertygar inte, men för en fullständig bedömning härav är det inte tillräckligt att framdraga editionen och dess inledning. Weises syn på sina källor präglas av en bestämd tendens till fixering av idénnehållet i skriftliga källor utan avseende på verklighetsunderlaget. Framför allt förväxlas den ena partens interpretation av verkligheten med denna verklighet själv, om man kan uttrycka den metodiska ofullkomligheten så. Editionen bör alltså inte begagnas utan andragande av andra, tidigare editioner. Dess tekniska företräden framför tidigare editioner motvägs av utgivarens ohistoriska betraktelsesätt.

TORE NYBERG

NYERE TID

Elementa ad fontium editiones. Vol. XXIV & XXV: Res Polonicae ex Archivo Regni Daniae. Pars III & IV. Ediderunt CAROLINA LANCKO-ROŃSKA et GEORGIUS STEEN JENSEN. Institutum Historicum Polonicum Romae. Romae 1971. viii, 301 s. + viii, 244 s. Tvl. \$ 9.50 pr. bind.

I serien af Polonica fra europæiske arkiver, som udgives af det polske historiske institut i Rom, er fra Rigsarkivet i København tidligere udgivet samlingen »Tyske cancellis udenrigske afdeling. Speciel del, Polen A I. Brevveksling mellem fyrstehusene« for perioden 1526–1696, som er omtalt i *Historisk Tidsskrift* 12 rk. IV (1970) s. 644f.

Instituttet har nu fortsat udgivelsen med gruppen A II: »Akter og Dokumenter vedr. det politiske forhold til Polen«, hvor man har begyndt med pakke nr. 7 omhandlende tiden 1419–1572. Af de 230 aktstykker er dog kun ét fra 1419, resten er fra tiden efter 1509. De politiske forbindelser mellem Danmark og Polen blev især i 1560-erne særlig intense, hvad der afspejler sig i udgivelsen ved at 185 af pakkens akter tilhører dette årti. Udgiverne har måttet fordele materialet på 2 bind, således at Pars IV omfatter tiden 1563–1572 foruden fælles for begge bind: person- og stednavneregister, kronologisk register samt 60 sider register af de trykte dokumenter (regerne er i forvejen trykt over hvert enkelt brev).

En uheldig konsekvens af arkivets ordningsprincipper viser sig i udgivelsen. Søger man således kilder til et bestemt emne, må man søge i udgivelsen af såvel A I som A II, idet det er noget tilfældigt, hvad der ved arkivets ordning er kommet i de to grupper. Men tilsammen udgør det hidtil udgivne et værdifuldt hjælpemiddel til studiet af Østersøområdet historie, især i de dramatiske år fra 1558–1570.

Et særligt interessant læg i pakken indeholder den polske diplomat Jan Teczyńskis arkiv, der rummer materiale om forhandlingerne mellem Polen og Sverige 1561–63. Årsagen til at Teczyńskis arkiv er havnet i Rigsarkivet har den ene af udgiverne, museumsinspektør Jørgen Steen Jensen, nærmere behandlet i en afhandling (Jan Teczyński's Baltic Voyage (1563)) i instituttets tidsskrift *Antemurale* bd. XIV (Rom 1970).

Der er tale om et meget omhyggeligt udgiverarbejde med fyldige tekstkritiske kommentarer, men de indvendinger af principiell art, som nævntes i anmeldelsen af de tidligere bind, kan fortsat rettes mod de sidst udgivne.

KARL-ERIK FRANSEN

ERIC KERRIDGE: *Agrarian Problems in the Sixteenth Century and After. Historical Problems: Studies and Documents*, ed. by G. R. Elton, vol. 6. London, Allen & Unwin, 1969. xii, 216 s. 35 sh. Paper 22 sh.

Dr. Kerridge, hvis stærkt omtvistede *The Agricultural Revolution* tidligere har været omtalt i tidsskriftet (12. r. V, 1971, s. 240–43), redegør i indledningen til denne bog (s. 17–133) for de grundlæggende led i det 16. århundredes engelske landbrugsorganisation, manor-begrebet, de talrige former for fæste og fæstevilkår, enclosure-processen og dens demografiske rækkevidde. Bogens anden halvdel fremlægger dokumenter fra Bractons *De legibus et consuetudinibus Angliae* til det 17. århundredes juridiske og politiske diskussion af Englands agrarproblemer.

Bogens egentlige berettigelse ligger i den samlede publikation af de mange vigtige akter, et materiale som utvivlsomt vil være velegnet for universitetsundervisningen. Den indledende diskussion af den engelske godsorganisation er derimod ikke blot omstændelig, men også ejendommeligt statisk. Dr. Kerridge vender sig mod R. H. Tawneys 'picture of the career of a relentless and remorseless agrarian capitalism' (fra 1912); Tawney 'tended to see the world past and present in terms of socialist dogma, . . . (which) caused him to lead